УДК 657.471:005.34:69
JEL Classification M400

Головацька Світлана
к.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна
E-mail: svitlana-14-10@ukr.net
Курак Анастасія
аспірантка
Львівський торговельно-економічний університет
м. Львів, Україна
E-mail: nastyakurak@ukr.net

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Вступ. *Управління економічними ризиками суб'єктів господарювання це система цілеспрямованого впливу на них, яка дозволяє уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки господарського середовища. Будівельна галузь тісно пов'язана із ризиками. Важливу роль в управлінні діяльністю будівельного підприємства в умовах ризику відіграє бухгалтерський облік забезпечень майбутніх витрат і платежів як складова політики управління ризиками та інструмент мінімізації або нейтралізації їх ймовірних наслідків.*

Методи. *У ході дослідження використано аналіз та синтез, дедукція та індукція, діалектика, порівняння, групування та статистичні методи.*

Результати. *У статті розглянуто та проаналізовано основні види ризиків в будівництві; систематизовано складові системи ризик-менеджменту та політики управління ризиками будівельного підприємства; обґрунтовано важливість використання облікових інструментів, як інструментів внутрішнього страхування ризиків. Рекомендовано використання забезпечень майбутніх витрат і платежів, як облікових методів нейтралізації або зменшення негативного впливу підприємницьких ризиків, основну увагу приділено забезпеченням на виконання гарантійних зобов'язань та обтяжливих контрактів*

Перспективи. *Актуальним є удосконалення організації і методики обліку забезпечень майбутніх витрат і платежів на виконання гарантійних зобов'язань та обтяжливих контрактів в будівництві.*

Ключові слова: *будівельні підприємства, ризик, ризик-менеджмент, політика управління ризиками, забезпечення майбутніх витрат і платежів, облік.*

Вступ.

Управління економічними ризиками суб'єктів господарювання – це система цілеспрямованого впливу на всі види ризику підприємства, які в своїй сукупності дозволяють уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки суб'єктивно-об'єктивного характеру господарського середовища. Недооцінка підприємницького ризику при розробці економічної тактики і стратегії підприємства і прийняття конкретних рішень стримує розвиток економічної системи та науково-технічного прогресу. Внаслідок чого, важливим є вміння правильно і своєчасно виявляти підприємницькі ризики і приймати відповідні рішення в рамках розробленої підприємством політики управління ризиками.

Важливу роль в управлінні діяльністю будівельного підприємства в умовах ризику відіграє бухгалтерський облік як інструмент мінімізації (нейтралізації) ймовірних наслідків господарських ризиків шляхом створення для керівництва відповідного інформаційного забезпечення на всіх етапах процесу управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченню окремих проблем та аспектів ризиків у будівельній діяльності присвячені публікації науковців І. М. Вигівської [2], Г. Л. Вербицької [3], О. П. Воскобійнок [4], С. І. Головацької [5-7], О. В. Грабенко, Р. Костирко, В. І. Кравченка, А. Курак [7], П. Куцика [1], К. В. Паливоди, І.А. Панченко, Г. Савицької, Н. Є. Стрельбицька [12], Й. Яремка, та інших дослідників.

Управління економічними ризиками суб'єктів господарювання це система цілеспрямованого впливу на всі види ризику підприємства, які в своїй сукупності дозволяють уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки суб'єктивно-об'єктивного характеру господарського середовища. Важливу роль в управлінні діяльністю будівельного підприємства в умовах ризику відіграє бухгалтерський облік як інструмент мінімізації (нейтралізації) ймовірних наслідків господарських ризиків шляхом створення для керівництва відповідного інформаційного забезпечення на всіх етапах процесу управління.

Мета.

Метою статті є обґрунтування доцільності використання забезпечень майбутніх витрат і платежів як інструменту внутрішнього страхування ризиків діяльності та елементу політику управління ризиками будівельних підприємств.

Методологія дослідження.

У ході дослідження використано аналіз та синтез, дедукція та індукція, діалектика, порівняння, групування та статистичні методи.

Результати.

В умовах ринкової конкуренції для забезпечення фінансової безпеки підприємства першорядного значення набуває створення ефективного механізму нівелювання ризиків. Умови економічної невизначеності, в яких змушені діяти будівельні підприємства спричиняють вплив тих чи інших факторів ризику на майбутні результати їхньої діяльності.

Відповідно до методології COSO система управління ризиками – це процес, який здійснюється власниками, адміністрацією, менеджерами та іншими співробітниками, що спрямований на виявлення потенційних подій, які можуть впливати на діяльність і управління, що пов'язані з цими ризиками, а також контроль за неперевищенням їх допустимого значення.

Ризик-менеджмент – система управління ризиком і економічними відносинами, що виникають у процесі цього управління, що включає стратегію і тактику управлінських дій, тобто комплекс заходів, спрямований на мінімізацію можливих збитків, які може понести бізнес у зв'язку з настанням негативних подій. Управління ризиками повинно включати такі основні напрями [1, 12]:

1. Ідентифікація та оцінка ризиків: оцінка особливостей діяльності, виявлення зовнішніх і внутрішніх ризиків, визначення специфіки виявлених ризиків, вивчення ймовірності виникнення та розміру економічного збитку, визначення ступеня взаємозв'язку між ризиками, зміни їх у часі, вивчення факторів, що впливають на підприємницькі ризики;
2. Оцінка ймовірних методів управління ризиками: уникнення, зниження, передача, прийняття;
3. Вибір методів управління ризиками: розробка програми ризик-менеджменту;
4. Реалізація розробленої програми ризик-менеджменту та управлінських рішень;
5. Аналіз результатів і вдосконалення системи управління ризиками, системна оцінка отриманих результатів, поточний контроль ефективності проведених заходів.

Система управління підприємницьким ризиком повинна будуватися на певній послідовності дій, спрямованих на виявлення, оцінку і запобігання ризику або ж його мінімізацію до прийнятного рівня. Складовою менеджменту підприємства є політика управління ризиком. Політику управління ризиками формують такі основні складові: стратегія, межі ризику та порядок його оцінювання. Основні зони ризику, які залежно від величини втрат можуть бути чотирьох типів: безризикова; зона

допустимого ризику; зона критичного ризику; зона катастрофічного ризику [12].

Політика управління ризиком – сукупність форм, методів, прийомів і способів управління ризиком, метою якихє зниження загрози прийняття неправильних рішень та зменшення потенційно негативних наслідків, яка реалізується через такі основні заходи [1, 2]:

1) ідентифікація окремих видів ризиків;
2) оцінка широти і достовірності інформації, необхідної для визначення рівня ризиків;
3) дослідження дії об'єктивних і суб'єктивних факторів, що впливають на рівень ризиків підприємства;
4) вибір і використання методів оцінки імовірності настання ризикованої події за окремими видами ризиків;
5) визначення розміру можливих втрат при настанні ризикованої події за окремими видами ризиків;
6) встановлення гранично допустимого рівня ризиків за окремими видами діяльності (подіями, операціями);
7) визначення напрямів нейтралізації негативних наслідків окремих видів ризиків;
8) вибір і використання внутрішніх і зовнішніх механізмів нейтралізації негативних наслідків окремих видів ризиків;
9) оцінка результативності нейтралізації і організація моніторингу ризиків підприємства.

Будівельна галузь тісно пов'язана із ризиками. Конфігурація ризиків на будівельних підприємствах спричинена багатьма чинниками: тривалістю інвестиційного циклу; вкладенням фінансових ресурсів у великих обсягах; залученням третіх осіб (зазвичай фінансових посередників) до виконання інвестиційного проекту; обмеженістю ресурсів; наявністю зовнішніх умов, зокрема інфляційних процесів, перманентної зміни режиму оподаткування.

Основними ризиками підрядного будівельного підприємства в Україні є: ризик втрати або недоотримання доходу (прибутку); ризик, пов'язаний з неможливістю реалізації житла або реалізації будівельно-монтажних робіт за цінами нижче від прогнозованих, ризик, додаткових витрат, пов'язаний із подорожчанням будівельних матеріалів, робіт, а також втрат у ході виробничого процессу, ризики, пов'язані із затримкою будівництва порівняно з нормативним терміном будівництва, що призводить до додаткових витрат і прямих збитків; ризики на стадії розробки інвестиційно-будівельного проекту, який не матиме комерційного успіху; ризик вибору непрофесійного субпідрядника тощо [5, 6].

Як свідчить світовий досвід, вчені розрізняють два основні види ризиків у будівництві [6]:

– неминучі ризики (можуть бути попередньо враховані і перекладені на страхові компанії);
– ризики, пов'язані з невизначеністю процесу ведення будівельного бізнесу, що передбачає:
– можливі втрати від землетрусів, пожеж, повеней та інших стихійних лих;
– ризики, пов'язані із втратами внаслідок аварій, пограбувань;
– ризики втрат у процесі транспортування вантажів, помилок у роботі та нечесності працівників, порушення договірних зобов'язань партнерами фірми, субпідрядниками тощо.
– втрати внаслідок непередбачуваних змін у попиті на житло та його пропозиції;
– можливі втрати від зміни макроекономічної ситуації у країні, світової кон'юнктури, непередбачуваних політичних рішень;
– втрати внаслідок падіння курсу акцій та облігацій;
– втрати, понесені внаслідок біржової гри з цінними паперами, інфляційними очікуваннями, припиненням зростання цін на житло або взагалі їх падінням;
– втрати внаслідок впровадження конкурентами нових технологій.

З математичної точки зору теорія ризиків є розділом теорії ймовірностей, а практичні її застосування майже безмежні. На думку О. П. Воскобійник та О. В. Семко з точки зору технічної галузі застосування теорії ризиків, зокрема будівництва, ризик [4] – це кількісна характеристика

можливих втрат, спричинених випадковими непередбаченими подіями, що викликають часткове або повне руйнування споруди, і може бути виражений наступним чином:

$$P = Prob(F) \times C, \quad (1)$$

де *Prob(F)* – ймовірність аварії;

C – кількісні наслідки.

За можливістю впливу на ризик можна виділити [6, 4]:

– екзогенні (зовнішні) ризики, вплив на які не підпадає під вплив особи, що приймає рішення, і обмежується зменшенням виникаючих збитків, наслідків у результаті реалізації ризиків;

– ендогенні (внутрішні) ризики, що знаходяться в області впливу особи, котра приймає рішення, для яких може бути зменшена ймовірність їхнього прояву і навіть цілком виключена в деяких випадках.

Соціальні та економічні аспекти проблеми керування технічними ризиками пов'язані із збитками (втратами) від відмови (аварії, руйнування) системи (будівельної конструкцій або будівлі чи споруди в цілому, Во), та як правило, включають у себе такі складові [4]:

$$Во = Вк + Воб + Вп + Вл, \quad (2)$$

де *Вк* − вартість зруйнованої системи, її відновлення чи нового будівництва;

Воб − вартість обладнання, що може постраждати при відмові;

Вп − вартість простою, або збитки від невиробленої продукції;

Вл − неекономічні збитки:

$$Вл = Рл \times Nл \times Сл, \quad (3)$$

де *Рл* – ймовірність того, що може постраждати Nл людей у зоні відмови системи за весь період експлуатації;

Сл − страхові витрати на одну людину, що постраждала внаслідок відмови.

Формування моделі управління ризиками будівельного підприємства та забезпечення ефективності його діяльності передбачає обґрунтування провідних завдань та методів нейтралізації ризиків.

Будівельно-монтажне страхування є високоспеціалізованим видом страхування, що вимагає постійного контролю за процесом будівництва з боку представників страхової компанії. Різноманітність типів споруд навіть у межах однієї галузі робить практично неможливим уніфікований підхід до того чи іншого ризику кожен ризик оцінюється індивідуально. Відповідно до умов Положення "Про підрядні контракти у будівництві України" сторонами визначаються ризики, які є обов'язковими для страхування. До складу ризиків, які доцільно страхувати за домовленістю сторін, необхідно включати ризики: що виникли при транспортуванні матеріалів, устаткування, конструкцій та виробів від місця їх відвантаження до будівельного майданчика на умовах страхування всіх ризиків; що пов'язані зі збереженням виконаних робіт, матеріальних цінностей, які знаходяться на будівельному майданчику, від вогню та стихійного лиха у період з початку робіт на об'єкті до моменту здачі його в гарантійну експлуатацію; що виникають відповідно до законів про охорону праці; інші ризики за домовленістю сторін [10].

Повне страхове покриття можливих ризиків (умови міжнародного поліса CMR) з урахуванням української класифікації видів страхування реалізується шляхом наступних видів страхування: страхування будівельно-монтажних робіт; страхування будівельної техніки та механізмів; страхування післяпускових гарантійних зобов'язань; страхування цивільної відповідальності при виконанні будівельно-монтажних робіт [4, 6].

Однак, існує цілий ряд причин, за якими страховик не виконує страхового відшкодування, а внаслідок цього відповідно не здійснює ніякого додаткового контролю або керування цими ризиками: збитки, які виникли внаслідок порушення або недотримання страхувальником (робітниками страхувальника), котрі зайняті виконанням робіт на будівельному майданчику, а також особами, у володінні або використанні яких з відома страховика знаходиться застраховане майно,

правил пожежної безпеки, правил зберігання, експлуатації, обслуговування та перевезення застрахованого майна; збитки, що виникли внаслідок порушення норм та правил виконання будівельномонтажних робіт робітниками страхувальника, які відповідальні за організацію та виконання цих робіт, або якщо ці порушення були здійснені з відома або за вказівкою цих робітників.

При цьому відшкодовуються збитки, які виникли внаслідок ненавмисного порушення норм і правил виконання робіт (халатність, недбалість, неуважність тощо) робітниками страхувальника, які не є відповідальними за організацію та виконання цих робіт; збитки, які виникли внаслідок зношення, корозії, гниття, самозапалення, втомлювальності матеріалів та впливу інших специфічних і природних властивостей матеріалів, а також зниження вартості окремих предметів та дії звичайних погодних умов; витрати на заміну, ремонт або виправлення дефектних матеріалів, бракованого обладнання або недоліків виконаних контрактних робіт; збитки, які виникли в результаті помилок, недоліків або дефектів, що були відомі страхувальнику до настання страхового випадку.

На думку Г. Л. Вербицької [2] та І. М. Вигівської [3] найбільш розповсюдженими методами зменшення ступеня ризику в бухгалтерському обліку є розподіл ризику, страхування, одержання додаткової інформації, створення резервів, диверсифікація та лімітування. Кожний із перерахованих методів має як переваги, так і недоліки, тому, зазвичай, для мінімізації та нейтралізації ризиків в бухгалтерському обліку використовують комбінації цих методів. У процесі формування ефективної політики управління ризиком в бухгалтерському обліку особливу увагу слід приділити профілактичним заходам і системі внутрішнього страхування. Профілактика ризику в бухгалтерському обліку повинна проводитись у чотирьох напрямах: уникнення, мінімізація, диверсифікація, лімітування.

Обліковими методами в нейтралізації або зменшення негативного впливу підприємницьких ризиків на фінансові результати діяльності підприємства особлива роль належить створенню забезпечень майбутніх витрат і платежів [1]. До числа забезпечень, що безпосередньо впливають на рівень економічної безпеки підприємства відносяться такі їх види:

– забезпечення, що стосуються зобов'язань, пов'язаних із активами (на виведення основних засобів з експлуатації і відновлення навколишнього середовища тощо);

– забезпечення, які не пов'язані з активами, але пов'язані із запобіганням значних витрат ресурсів у майбутньому (на оплату відпусток, на гарантійне обслуговування, на реструктуризацію тощо);

– забезпечення, що стосуються страхування від небезпеки несення неефективних витрат (під обтяжливі контракти, у зв'язку із зобов'язаннями щодо штрафних санкцій за судовими позовами контрагентів і державних податкових органів тощо).

Забезпечення зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу. Згідно П(С)БО 11 "Зобов'язання", виходячи із особливостей діяльності будівельних підприємств, передбачені забезпечення на виконання гарантійних зобов'язань та щодо обтяжливих контрактів [9].

Згідно ст. 884 ЦКУ [13] та п. 104 Загальних умов укладення і виконання договорів підряду в капітальному будівництві гарантійний термін – це термін, протягом якого підрядник гарантує досягнення об'єктом будівництва, визначених у проектно-кошторисній документації показників (якість закінчених робіт, змонтованого устаткування і конструкцій) та можливість експлуатації обєкта. Загальний гарантійний термін об'єкта будівництва становить 10 років від прийняття його замовником, якщо більший гарантійний термін не встановленно договором підряду чи законом.

Обтяжливий контракт контракт, витрати (яких не можна уникнути) на виконання якого перевищують очікувані економічні вигоди від цього контракту.

Забезпечення створюється при виникненні внаслідок минулих подій зобов'язання, погашення якого ймовірно призведе до зменшення ресурсів, що втілюють в собі економічні вигоди,

та його оцінка може бути розрахунково визначена.

Сума забезпечення визначається за обліковою оцінкою ресурсів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), необхідних для погашення відповідного зобов'язання, на дату балансу. Забезпечення щодо обтяжливого контракту визначається в сумі неминучих витрат, пов'язаних з його виконанням. Сума неминучих витрат, пов'язаних з виконанням обтяжливого контракту, визначається за найменшою з двох величин: витрат на виконання контракту або витрат на сплату неустойки (штрафів, пені) за невиконання контракту.

Витрати на виконання обтяжливого контракту оцінюються за різницею між витратами на його виконання і доходами (втратами) від виконання іншого контракту, укладеного з метою мінімізації втрат від виконання обтяжливого контракту. Залишок забезпечення переглядається на кожну дату балансу і у разі потреби коригується (зменшується або збільшується) [9].

Питання створення та використання на будівельному підприємстві забезпечень витрат і платежів, які створюються для внутрішнього страхування підприємницьких ризиків, регулюється обліковою політикою суб'єкта господарювання, галузевими стандартами та іншими нормативно-правовими актами.

Отже, ризики – невід'ємна складова підприємницької діяльності в ринкових умовах. Важливим елементом управління ризиками є збір і накопичення інформації про можливі ризики, характер їх прояву, витрати на їх запобігання та вплив на фінансові результати діяльності будівельного підприємства. Важливу роль в інформаційному забезпеченні політики управління ризиками відіграє система бухгалтерського обліку та фінансової і внутрішньої звітності.

Висновки і перспективи.

Управління ризиками суб'єктів господарювання – це система цілеспрямованого впливу на всі види ризику підприємства, які в своїй сукупності дозволяють уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки суб'єктивно-об'єктивного характеру господарського середовища. За допомогою створення ефективної системи внутрішнього страхування та запровадження профілактичних заходів можна нейтралізувати ризик, що виникає в системі бухгалтерського обліку підприємства, у складних умовах невизначеності, що, в свою чергу, сприятиме зміцненню як фінансової, так і загальної сталості підприємства.

Серед методів нейтралізації негативних наслідків ризиків, які знаходять відображення в бухгалтерському обліку, можна вказати такі: комерційне страхування ризиків, самострахування шляхом створення страхових резервів для покриття потенційних збитків, диверсифікація і хеджування ризиків. Ефективність функціонування системи бухгалтерського обліку підприємства суттєво залежить від адекватно прийнятої системи управління ризиками.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: підручник / Куцик П. О., Бачинський В. І., Полянська О. А., Головацька С. І., Корягін М. В. Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2018. 280 с.

2. Вербицька Г. Л. Управління економічним ризиком. *Фінанси України.* 2004. № 4. С. 34–41.

3. Вигівська І. М., Грабчук І. Л., Зеленіна О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємницькими ризиками. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз.* 2015. Вип. 1. С. 67–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2015_1_6.

4. Воскобійник О. П., Семко О. В. Сучасний стан проблеми керування технічними ризиками (ризик-менеджмент) у будівництві. *Збірник наукових праць. Серія: галузеве машинобудування, будівництво.* Вип. 1(43). 2015. С. 35–44.

5. Головацька С. І. Організаційно-методична модель внутрішнього контролю витрат і виконаних робіт будівельних підприємств. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки.* 2018. Вип. 55, С. 95–100.

6. Головацька С. І. Методичні аспекти обліково-інформаційного забезпечення ризик-орієнтованого управління будівельним підприємством. *Торгівля, підприємництво, комерція: збірник наукових праць.* 2018.

Вип. 23. С. 70–76.

7. Головацька С. І., Курак А. І. Організаційні аспекти забезпечення ризиків діяльності підприємства за міжнародними стандартами. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія.* 2017. № 10 (252). С. 28–38.

8. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 2164 від 05.10.2017 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19.

9. П(С)БО 11 "Зобов'язання". URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_045.

10. Положення "Про підрядні контракти у будівництві України", затверджене Науковотехнічною радою Міністерства України у справах будівництва і архітектури (протокол № 9 від 15 грудня 1993 року).

11. П(С)БО 18 "Будівельні контракти". URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ show /929_045.

12. Стрельбицька Н. Є., Боднар Д. І. Інтегрований ризик-менеджмент – сучасний підхід до управління ризиками. *Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. пр.* 2011. № 4 (40). С. 111–118.

13. Цивільний кодекс України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15.

Статтю отримано: 03.08.2018 / Рецензування 04.09.2018 / Прийнято до друку: 22.11.2018

Svitlana Holovatska
Researcher Department of Accounting
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine
E-mail: svitlana-14-10@ukr.net
Anastasia Kurak
Postgraduate
Lviv University of Trade and Economics
Lviv, Ukraine
E-mail: nastyakurak@ukr.net

PROVIDING AS A BUILDING ENTERPRISE RISK MANAGEMENT POLICY INSTRUMENT

Abstract

Introduction. *The management of the economical risks of economic entities is a system of purposeful influence on them, which avoids, reduces or minimizes the negative effects of high-income households. The construction industry is closely linked to risks. An important role in managing the activity of a construction company in a risk-taking environment is the provision of accounting as part of a risk management policy.*

Methods. *Analysis and synthesis, deduction and induction, dialectic, comparison, grouping and statistical methods are used.*

Results. *Considered and analyzed the main types of risks in construction; the components of the risk management system and risk management policies of the construction company are systematized; the importance of using accounting tools as internal risk insurance instruments is substantiated. The use of collateral as a means of neutralizing or reducing the negative impact of business risks is recommended.*

Discussion. *Actual improvement of the organization and methodology of accounting for the provision of future costs and payments for the performance of warranties and burdensome contracts in construction.*

Keywords: *construction enterprises, risk, risk management, risk management policy, provision, accounting.*

References

1. Kutsyk, P. O., Bachyns'kyy, V. I., Polyans'ka, O. A., Holovats'ka, S. I. & Koryahin, M. V. (2018). Bukhhalters'kyy oblik v upravlinni pidpryyemstvom: pidruchnyk [Accounting in the management of the enterprise: a textbook]. L'viv: Vydavnytstvo LTEU.

2. Verbyts'ka, H. L. (2004). Upravlinnya ekonomichnym ryzykom [Economic risk management]. *Finansy Ukrayiny*, *4*, 34-41.

3. Vyhivs'ka, I. M., Hrabchuk, I. L. & Zelenina, O. O. (2015). Oblikovo-analitychne zabezpechennya

upravlinnya pidpryyemnyts'kymy ryzykamy [Accounting and analytical support for managing business risks]. *Problemy teoriyi ta metodolohiyi bukhhalters'koho obliku, kontrolyu i analizu. Ser.: Bukhhalters'kyy oblik, kontrol' i analiz, 1,* 67-79. *nbuv.gov.ua.* Retrieved from http://nbuv.gov.ua/ UJRN/ptmbo_2015_1_6.

4. Voskobiynyk, O. P. & Semko, O. V. (2015). Suchasnyy stan problemy keruvannya tekhnichnymy ryzykamy (ryzyk-menedzhment) u budivnytstvi [The current state of the problem of technical risk management (risk management) in construction]. *Zbirnyk naukovykh prats'. Seriya: haluzeve mashynobuduvannya, budivnytstvo, 1(43),* 35-44.

5. Holovats'ka, S. I. (2018). Orhanizatsiyno-metodychna model' vnutrishn'oho kontrolyu vytrat i vykonanykh robit budivel'nykh pidpryyemstv [Organizational-methodical model of internal control of expenses and executed works of construction enterprises]. *Visnyk L'vivs'koyi komertsiynoyi akademiyi, 55*, 95-100.

6. Holovats'ka, S. I. (2018). Metodychni aspekty oblikovo-informatsiynoho zabezpechennya ryzyk-oriyentovanoho upravlinnya budivel'nym pidpryyemstvom [Methodological aspects of accounting and information provision of risk-oriented management of a construction enterprise]. *Torhivlya, pidpryyemnytstvo, komertsiya: zbirnyk naukovykh prats'*, *23*, 70-76.

7. Holovats'ka, S. I. & Kurak, A. I. (2017). Orhanizatsiyni aspekty zabezpechennya ryzykiv diyal'nosti pidpryyemstva za mizhnarodnymy standartamy [Organizational aspects of ensuring the enterprise's risks according to international standards]. *Naukovyy visnyk Odes'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu. Nauky: ekonomika, politolohiya, istoriya, 10 (252)*, 28-38.

8. Zakon Ukrainy “Pro buhgalters'kyj oblik ta finansovu zvitnist' v Ukrai'ni” № 2164 ot 05.10.2017 r. *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/2164-19.

9. P(S)BO 11 “Zobov'yazannya”. *zakon2.rada.gov.ua.* Retrieved from http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_045.

10. Polozhennya “Pro pidryadni kontrakty u budivnytstvi Ukrayiny”, zatverdzhene Naukovotekhnichnoyu radoyu Ministerstva Ukrayiny u spravakh budivnytstva i arkhitektury (protokol № 9 vid 15 hrudnya 1993 roku).

11. P(S) BO 18 “Budivel'ni kontrakty”. *zakon2.rada.gov.ua.* Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_045.

12. Strel'byts'ka, N. YE. & Bodnar, D. I. (2011). Intehrovanyy ryzyk-menedzhment – suchasnyy pidkhid do upravlinnya ryzykamy [Integrated risk management a modern approach to risk management]. *Upravlinnya proektamy ta rozvytok vyrobnytstva: zb. nauk. pr., 4 (40),* 111-118.

13. Cyvil'nyj kodeks Ukrai'ny. *zakon.rada.gov.ua.* Retrieved from https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/435-15.

Received: 08.03.2018 / Review 09.04.2018 / Accepted 11.22.2018